

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคสังคมนิยม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง อาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔^(๑) ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ขอให้สั่งยุบพรรคสังคมนิยม โดยชี้แจงข้อเท็จจริง ดังนี้

๑. พรรคสังคมนิยมได้รายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ออกประกาศเรื่องรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓ เพื่อให้สาธารณชนทราบรายงานดังกล่าว

๒. เมื่อใกล้สิ้นสุดระยะเวลาการจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือแจ้งให้พรรคการเมืองต่างๆ รวมทั้งพรรคสังคมนิยมจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา และแจ้งให้นายทะเบียนทราบตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

๓. เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าว พรรคสังคมนิยมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยม ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

(๑) นำส่งคำร้องโดยหนังสือประธานกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ลต ๐๐๐๔/๓๖๘ วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔

ในเบื้องต้น จะพิจารณาว่า เรื่องตามคำร้องดังกล่าวอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง
- (๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน
- (๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่น ตามหมวด ๕
- (๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง
- (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๕ หรือ

มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ฯลฯ”

มาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวบัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องตามคำร้องดังกล่าวอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๕ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาและส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องทราบและชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

หัวหน้าพรรคสังคมใหม่มีหนังสือลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ส่งคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาฉบับลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลรัฐธรรมนูญมีใจความว่า พรรคสังคมใหม่ได้รับจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ พรรคดำเนินการทางการเมืองมาด้วยความยากลำบากและยุ่งยากมาก เพราะไม่ชินกับข้อระเบียบต่างๆ ภายหลังการเลือกตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ การดำเนินงานในสำนักงานใหญ่มีอุปสรรคอยู่บ้าง เพราะหมดเงินกับการหาเสียงเลือกตั้งประกอบกับกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจ่ายเงินล่าช้ามาก ขณะนี้ยังไม่ได้รับเงิน พรรคจึงไม่มีเงินจ่าย

เงินเดือนพนักงาน เจ้าหน้าที่สำนักงานจึงลาออกไปทำงานที่อื่น และไม่มีเงินจ่ายค่าเช่าสำนักงานใหญ่ และค่าน้ำค่าไฟฟ้า งานของสำนักงานใหญ่จึงไม่เป็นระบบเท่าที่ควร เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ส่งหนังสือเตือนไปเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ นายวิระพงษ์ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับผู้รับไว้ และไม่ได้แจ้งให้พรรคทราบ พรรคเพิ่งจะได้รับเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ ขณะนั้นนายสมพงษ์ ไชยมุข หัวหน้าพรรคอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ประสานกับสำนักงานใหญ่เพื่อจัดทำข้อมูลส่งให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทันเวลาที่กำหนด โดยฝากนางส้อย แสงไกร เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เพื่อนำไปให้นายกฤษ ไกรคุ้ม ส่งคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันศุกร์ที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ โดยไม่ได้ถ่ายสำเนาเอกสารไว้ แต่เอกสารที่ฝากไปกับนางส้อย แสงไกร ได้หายไปโดยไม่ได้แจ้งความ นายสมพงษ์ ไชยมุข หัวหน้าพรรคจึงได้จัดทำเอกสารใหม่ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความล่าช้า และได้ส่ง เอกสารในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาให้พรรคสังคมใหม่ สามารถดำเนินการทางการเมืองต่อไปได้ ความผิดพลาดในครั้งนี้ พรรคไม่มีเจตนาจะบ่ายเบี่ยงแต่ประการใด และขอให้ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทตามมาตรา ๘๐ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบและชี้แจงต่อ ศาลรัฐธรรมนูญ แต่ศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้รับคำชี้แจงเพิ่มเติมจากผู้ร้อง

พิจารณาแล้ว โดยที่ผู้ถูกร้องมีข้อต่อสู้ในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้วข้างต้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงเป็นกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง และเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะสืบสวนสอบสวนเพื่อหา ข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งนั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) ^(๒)

(๒) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑)

(๒)

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย

ตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

ฯลฯ”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง บัญญัติว่า

“ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

แต่เนื่องจากผู้ร้องมิได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบและให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา^(๓) ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบข้อกล่าวหาในชั้นการพิจารณาของผู้ร้อง เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงไม่มีการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งดังกล่าวโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง (๓) อันเป็นเหตุให้การพิจารณาความผิดของผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ในชั้นการพิจารณาของผู้ร้องไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง (๓) ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาซึ่งตราขึ้นเพื่อคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง^(๔) ซึ่งเป็นเสรีภาพทางการเมืองขั้นพื้นฐาน

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

ศาสตราจารย์ ดร.อิสสระ นิตินันท์ประกาศ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่
ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) ไม่ปรากฏในคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า ผู้ร้องได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบและให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแต่อย่างใด

(๔) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้”